

■ DISKUSIJA-DIRBTUVĖS

Kuršių nerijos vertybės - mano vertybės

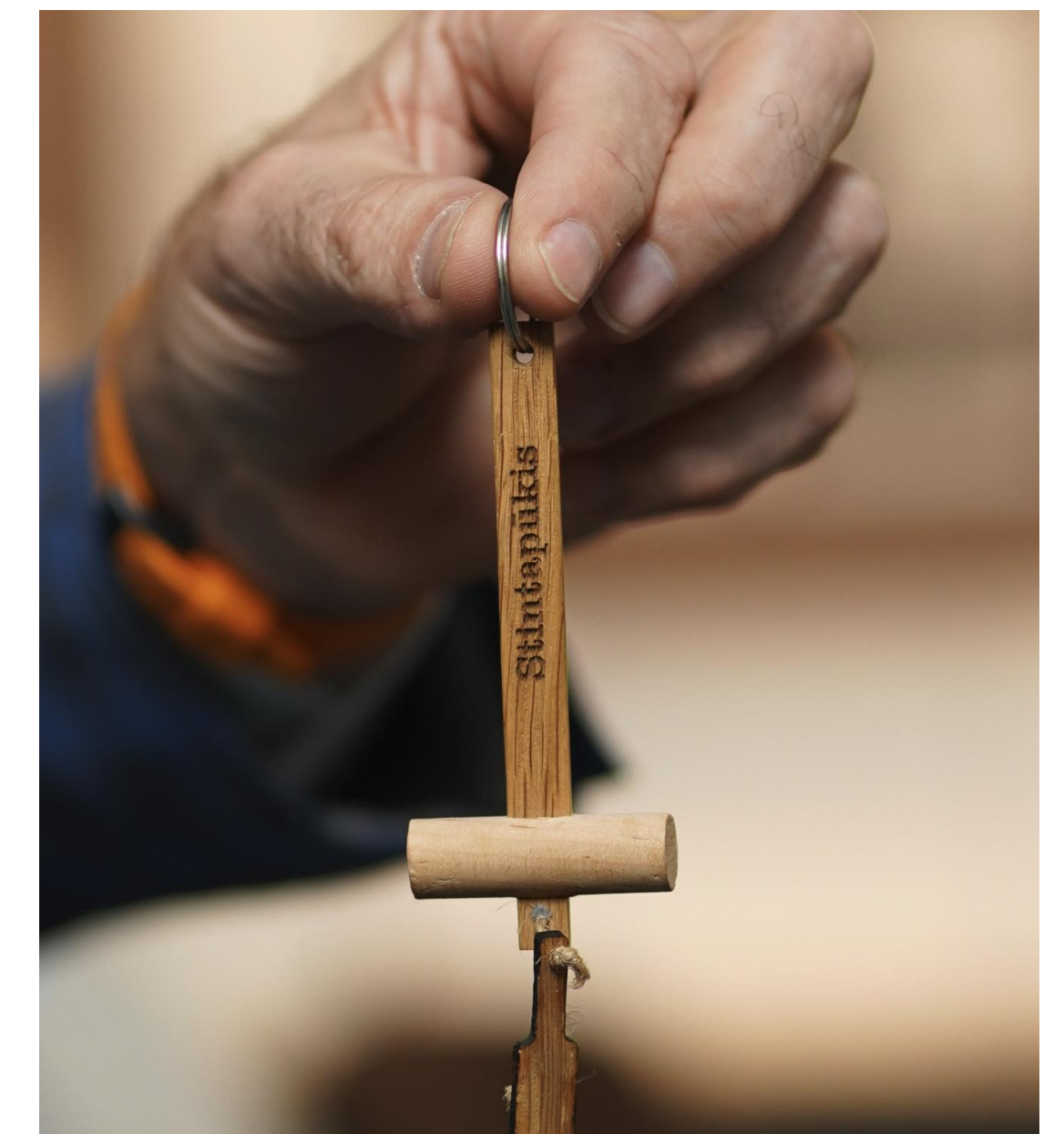
THE
CRITICAL

RESEARCH
& DESIGN

Įtraukimo sesijos su vietos bendruomene apibendrinimas

Įtraukimo sesija

- ▶ Vyko 2024 m. kovo 7 d., mišriu būdu Kuršių nerijos istorijos muziejuje, Nidoje
- ▶ Gyvai dalyvavo apie 26 dalyviai + KNNPD atstovai
- ▶ [Virtualios transliacijos YouTube kanale](#) peržiūrų skaičius - 172 peržiūros (2024 m. kovo 21 d. duomenys)

Temos

- ▶ Gyventojų požiūris į Kuršių nerijos išskirtinę visuotinę vertę ir vertingąsias savybes
- ▶ Lietuvos pasaulio paveldo vietovės Kuršių nerijos vizija 2031 m.

Pagrindinės įžvalgos

- ▶ Vietos bendruomenė jaučia savo atsakomybę ir indėlį į Pasaulio paveldo vietovės Kuršių nerijos išsaugojimą. Dalyviai atpažino, jog stipri ir vietos išskirtinumą suprantanti bendruomenė yra Pasaulio paveldo vietovės Kuršių nerijos išsaugojimo garantas.
- ▶ Šiuo atžvilgiu, šalia gamtos, kultūros paveldo ir vietovės savitumo išsaugojimo, gyventojams buvo labai svarbios tos priemonės, kurios yra susijusios su tinkamų sąlygų gyvybingoms bendruomenėms burtis kūrimu (švietimo, sveikatos, kultūros sistema ir paslaugos, paskatos jaunoms šeimoms kurtis Kuršių nerijoje).
- ▶ Esminiai gyventojų kuriamų Kuršių nerijos 2031 m. vizijų motyvai siejosi su gamtos išsaugojimu, aktyvia ir gyvybinga bendruomene bei susitarimo, tarp skirtingų suinteresuotų šalių Kuršių nerijos valdymui, atsiradimu.

Išsami apžvalga

Išskirtinė visuotinė vertė (IVV)

- ▶ Tai – išskirtinis kultūrinis ir (ar) gamtinis reikšmingumas, kurio neriboja valstybių sienos. Jis yra **svarbus visos žmonijos dabarties ir ateities kartoms**. Todėl nuolatinė tokio paveldo apsauga yra didelis visos tarptautinės bendruomenės rūpestis. (Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairių 49 p).
- ▶ UNESCO pasaulio paveldo komitetas nustato kriterijus, pagal kuriuos paveldo vertybės (vietovės) yra įrašomos į Pasaulio paveldo sąrašą.
- ▶ Kuršių nerija į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įrašyta 2000 m. pagal **(v) kriterijų**: „Kuršių nerija yra išskirtinis smėlio kopų kraštovaizdžio, kurio išlikimui nuolatinį pavojų kelia gamtos stichijos (vėjas, potvyniai ir atoslūgiai), pavyzdys. Po pragaištingo žmogaus įsikišimo, vos nesunaikinusio nerijos, ji buvo atkurta didžiulių XIX a. pradėtų ir iki mūsų dienų tebesitęsiančių apsaugos ir sutvirtinimo darbų dėka.“
- ▶ Kuršių nerijos [išskirtinės visuotinės vertės aprašas](#) Komiteto sprendimu patvirtintas 2014 m.

Vietos bendruomenei svarbiausios vertės ir savybės

Erdvinė-planinė senųjų
žvejų kaimų, tapusių
kurortinėmis
gyvenvietėmis, struktūra
ir architektūra

Šešių urbanistinių vietovių - Nidos,
Juodkrantės, Preilos, Pervalkos,
Alksnynės ir Smiltynės gyvenviečių
- istorinės dalys

XIX a. profesionaliosios
architektūros pastatai, įskaitant
švyturius, prieplaukas,
bažnyčias, mokyklas, vilas,
kurortinės infrastruktūros
elementus

Įvairių istorinių laikotarpių
sociokultūrinės tradicijos,
dvasingumas ir socialinis
suvokimas, suformavę
vietos identitetą

Ano meto vietinės gyvensenos
elementai, kuriuos formavo žvejai,
menininkai, mokslininkai,
buriuotojai ir sklandytojai,
keliautojai bei kiti lankytojai

Gamtos paveldas

Didžiojo kopagūbrio dalis
su pilkosiomis ir
baltosiomis kopomis

Sengirės

Kultūros paveldas

Etnografiniai žvejų
gyvensenos elementai ir
folkloras

Besiformuojančio
Kuršių nerijos kultūrinio
kraštovaizdžio struktūra
ir dydis

Kuršių marių panoramos ir
siluetai

Įžvalgos

- ▶ Analizuodami Kuršių nerijos IVV, dirbtuvių dalyviai prioritetą skyrė istorinėms nerijos gyvenviečių dalims, architektūrai ir jos elementams. Daug dėmesio susilaukė išskirtinis vietovės identitetas, kurį suformavo įvairių istorinių laikotarpių sociokultūrinės tradicijos ir dvasingumas. Reikšmingiausi gamtos paveldo elementai, gyventojų nuomone - Didysis kopagūbris su pilkosiosmis ir pustomomis kopomis bei sengirės.
- ▶ Akcentuota Kuršių nerijos istorijos pažinimo svarba, gyventojų, naujakūrių ir lankytojų sąmoningumo didinimas, paveldo suvokimo ir puoselėjimo skatinimas, institucijų bendradarbiavimo poreikis.
- ▶ Dirbtuvių dalyviai pabrėžė ir jautrius jūrinio paveldo ir žvejybos tradicijų nykimo klausimus, susijusius tiek su teisinio reglamentavimo pokyčiais, tiek su klimato kaita. Taip pat išreiškė nerimą dėl senstančios bendruomenės ateities.
- Dalyvavusiųjų pasisakymai suteikė svarbios informacijos ir apie kitas reikšmingas vietovės vertes (angl. *Significant Property Values*, kurios taip pat atsispindės rengiamame vertybių ir vertingųjų savybių žemėlapyje.

Kuršių nerijos vizija - kas svarbu vietos gyventojams?

- ▶ Kalbant apie Kuršių nerijos ateitį vietos gyventojams svarbiausi motyvai yra:
 - Gamtos bei vietovės savitumo išsaugojimas;
 - Susitarimo tarp skirtingų institucijų ir suinteresuotų šalių stiprinimas;
 - Sąlygos kurti aktyvias bendruomenes Kuršių nerijoje ir užtikrinti tinkamas sąlygas bendruomenių puoselėjimui, o ne tik turizmui ar kitiems interesams.
- ▶ Tai svarbu ir Kuršių nerijos valdymo plano kontekste - aktyvi bendruomenė prisideda prie gamtos ir kultūros paveldo puoselėjimo bei išsaugojimo.

Kuršių nerijoje 2031 m. veikia kūrybinių rezidencijų ekosistema, kuri skirta kurti ir gyventi. Kūrybai naudojamas ir puoselėjamas kultūros paveldas ir visos su juo susijusios vertybės ir kraštovaizdis, gamta bei sezoniškumas. Gyvenimui naudojama darni, tvari infrastruktūra ir etiška, patraukli, komfortiška socialinė aplinka.

Dirbtuvėse išsakytos vizijos:

Visus metus veikiantis kurortas, kurio svarbiausia vertybė - unikali gamta ir savita architektūra.

Išsaugota gamta, tausojantis gamtos turtų naudojimas, gyvybinga bendruomenė. Išsaugotas architektūros savitumas.

Aktyvi, kurianti bendruomenė, puoselėjanti Kuršių nerijos vertybes.

Parengtos naujas KNNPD planas, kuris užtikrina įstatymų išimtis UNESCO pasaulio paveldo teritorijose: automobilių judėjimas peržiūrimas kardinaliai, vystomas visuomeninis transportas, išsaugotas paveldas, privalomas kraštovaizdžio architektas visuose infrastruktūros projektuose, miškininkystėje, valstybė suranda būdą kompensuoti aplinką teršiančių statinių griovimą (Juodkrantės, Nidos pionierių stovyklos ir kt.), kultūrinis palikimas bus tinkamai demontuojamas, kiekvienoje gyvenvietėje susikuria gyvybingos bendruomenės viešo intereso kūrimui.

Kuršių nerijos vizija - kas svarbu vietos gyventojams?

Poreikiai: Ką reikėtų padaryti?

- ▶ Išsaugoti gamtos vertybes: pustomas kopas, kopagrūbrį, pamarį, miškus.
- ▶ Kurti tvarų ir ekologišką kurortą.
- ▶ KNNPD užimti „patarėjo“, o ne „policininko“ vaidmenį
- ▶ Suvaldyti plėtrą
- ▶ Nustatyti tylos-triukšmo zonas
- ▶ Skatinti ekologišką transportą (pvz. nemokamas viešasis transportas)
- ▶ Skatinti ir sudaryti sąlygas jaunoms šeimoms
- ▶ Šviesti bendruomenę, didinti sąmoningumą
- ▶ Skatinti bendruomeniškumą ir bendruomenės ryšių kūrimą
- ▶ Įsiklausyti į bendruomenę
- ▶ Užtikrinti įstatyminės bazės išimtis Kuršių nerijai
- ▶ Reguluoti turistų srautus
- ▶ Išlaikyti svarbiausias paslaugas (švietimas, sveikatos priežiūra, kultūra)
- ▶ Sukurti paslaugų paketus, pasiūlą rezidentams-kūrybininkams
- ▶ Renovuoti vilą „Helena“, kurioje bus įkurta mokslininkų rezidencija
- ▶ Formuoti tinkamą erdvinę atmosferą, jausmą
- ▶ Didinti tarnybinių būstų statybą
- ▶ Sukurti tinkamą vietos rinkodarą ir komunikaciją

Nusivylimai: Ko reikėtų nedaryti?

- ▶ Susitarimo stoka (nesipykti dėl smulkmenų, nesirūpinti tik savo atstovaujamaiais interesais, vengti vienos institucijos dominavimo)
- ▶ Ilgalaikio plano ir vertybių stoka
- ▶ Vengti skubotų sprendimų
- ▶ Nestatyti tilto per marias
- ▶ Nepasiduoti neigiamoms globalioms tendencijoms (vizualinė bei garsinė tarša, naujos paslaugos)
- ▶ Neinicijuoti ir neįgyvendinti triukšmingų vasaros renginių, kurie sudarko erdvę
- ▶ Kiek įmanoma išsaugoti Neringos savivaldybės turtą, jo neparduoti, kuriame būtų galima sukurti sąlygas kūrėjams kurti.

Poveikis: Kaip tai paveiktų vietos gyventojus?

- ▶ Suderinti gamtos, vietos gyventojų bei poilsiautojų interesai
- ▶ Stiprios bendruomenės, kuri yra Kuršių nerijos išsaugojimo garantas ir gyvena čia visus metus, puoselėjimas
- ▶ Daugiau inovatyvių sprendimų, tampančių traukos objektais
- ▶ Išsaugotas vietovės savitumas
- ▶ Kuršių nerija taps pavyzdžiu, kaip reikia tvarkytis ir saugoti vertybes ypatingoje teritorijoje.
- ▶ Bendruomenės toleracijos, bendrystės, empatijos ir konstruktyvių diskusijų augimas

